

In mijn antwoord op de Kamervragen over het bericht 'Fikse straffen bij geweld tegen hulpverleners? Rechters blijken milder dan OM' d.d. 20 februari 2019 heb ik u aangegeven dat ik de mening van de leden Laan-Geselschap en Van Oosten (beiden VVD) deel dat gekeken moet worden naar extra maatregelen teneinde geweld tegen hulpverleners te voorkomen. Ik heb u aangegeven dat ik nader zal bezien of de bestaande bevoegdheden toereikend zijn en dat ik u daarover zal berichten in de eerder aangekondigde brief over de jaarwisseling.

Naar aanleiding van deze toezegging heb ik overleg gevoerd met vertegenwoordigers van de politie, het Openbaar Ministerie en de VNG. Tijdens deze overleggen is gekeken welke mogelijkheden het bestaande instrumentarium biedt om effectief te verhinderen dat personen de komende jaarwisseling de openbare orde zullen verstoren of strafbare feiten zullen plegen.

Het strafrechtelijk kader biedt daartoe de volgende mogelijkheden.

- De strafrechter heeft de mogelijkheid om bij veroordeling voor een strafbaar feit een maatregel op te leggen inhoudende een gebiedsverbod, contactverbod, gebiedsgebod of meldplicht (artikel 38v Wetboek van Strafrecht (Sr)). De strafrechter kan deze zelfstandige vrijheidsbeperkende maatregel opleggen voor een periode van maximaal vijf jaar; dus voor tot vijf jaarwisselingen. Als iemand zich niet houdt aan de maatregel, volgt onmiddellijk vervangende hechtenis.
- Voorts kan de strafrechter bepalen dat een deel van een opgelegde straf niet ten uitvoer wordt gelegd als de veroordeelde zich houdt aan (bijzondere) voorwaarden (artikel 14c Sr). Daarbij kunnen verschillende voorwaarden worden gesteld, waaronder een gebiedsverbod, contactverbod, gebiedsgebod of meldplicht, maar bijvoorbeeld ook – bij een persoon die een vuurwerk gerelateerd delict heeft gepleegd – een afsteekverbod voor de daaropvolgende (periode rondom de) jaarwisseling.
- De officier van justitie heeft verder de mogelijkheid om een persoon die er van verdacht wordt een strafbaar feit te hebben begaan dat de openbare orde verstoort, ernstig belastend is voor anderen of herhaald gevaar voor goederen doet vrezen, een gedragsaanwijzing op te leggen inhoudende een gebiedsverbod, contactverbod, meldplicht of een plicht zich te doen begeleiden door hulpverlening (artikel 509hh Wetboek van Strafvordering (Sv)). Een dergelijke gedragsaanwijzing kan worden opgelegd voor negentig dagen als vervolging is ingesteld (met de mogelijkheid tot maximaal drie verlengingen van eveneens negentig dagen). Deze gedragsaanwijzing vervalt als de vervolging wordt gestaakt of er een onherroepelijk vonnis is gewezen ter zake van het strafbare feit.

In het bestuursrechtelijke kader heeft de burgemeester de mogelijkheid om, ingevolge artikel 172a Gemeentewet, een gebiedsverbod, een groepsverbod, eventueel in combinatie met een meldplicht op te leggen aan een persoon die individueel of in groepsverband de openbare orde ernstig, dan wel herhaaldelijk, heeft verstoord, als de ernstige vrees bestaat dat deze persoon de openbare orde verdere zal verstoren. Een dergelijke maatregel kan worden opgelegd voor ten hoogste drie maanden, desgewenst binnen een tijdvak van ten hoogste 24 maanden. Het opleggen van een maatregel door de burgemeester heeft een meer preventief karakter, maar is wel een reactie op de overlastgevende gedragingen van betrokkene.

Bovenstaande maatregelen zijn reeds (geruime tijd) mogelijk en zijn krachtige instrumenten om te voorkomen dat raddraaiers een daaropvolgende jaarwisseling kunnen verstoren. Zowel een gebiedsgebod als een gebiedsverbod leiden er immers toe dat iemand niet aanwezig is in bepaalde gebieden. Desgewenst kan een gebiedsverbod kracht worden bijgezet door een meldplicht. Betrokkene moet zich dan op vooraf vastgestelde tijden melden bij een politiebureau. Indien iemand zich heeft gemeld kan hij/zij weer vertrekken.

Bij de beschouwing van de bestaande mogelijkheden is ook de in de Kamervragen genoemde mogelijkheid betrokken van een langer durende meldplicht (van 18:00 uur tot 2:00 uur tijdens de jaarwisseling). Een dergelijke lange meldplicht behelst feitelijk een gebiedsgebod (de verplichting om op een aangewezen plaats aanwezig te zijn) voor een bepaalde periode. Zoals uit de hiervoor gegeven beschrijving van de bestaande mogelijkheden blijkt, is de strafrechter reeds hiertoe bevoegd.

De officier van justitie en de burgemeester kunnen geen langer durende meldplicht, inhoudende een gebiedsgebod opleggen. Wel kan de officier van justitie een verdachte tegen wie ernstige bezwaren bestaan een gedragsaanwijzing geven waarbij hij de verdachte kan bevelen zich niet op te houden in een bepaald gebied, met uitzondering van zijn woning. De betrokkene kan er dan voor kiezen om in de uren rond de jaarwisseling in zijn eigen woning te verblijven óf tijdig het aangewezen gebied te verlaten en de jaarwisseling elders te vieren.

De burgemeester van de gemeente waarin de overlastgever woont en ook overlast heeft veroorzaakt, kan ervoor kiezen, bij ernstige vrees dat betrokkene de openbare orde in zijn woonplaats zal verstoren tijdens de jaarwisseling, om hem een gebiedsverbod op te leggen voor zijn gemeente, met uitzondering van de woning van de betrokkene.¹ De betrokkene kan er dan voor kiezen om in de uren rond de jaarwisseling in zijn eigen woning te verblijven óf tijdig de gemeente te verlaten en de jaarwisseling elders te vieren.

Ook kan de burgemeester van de gemeente waar betrokkene woont, een maatregel opleggen naar aanleiding van elders veroorzaakte overlast (bijvoorbeeld in een buurgemeente), bij ernstige vrees dat betrokkene de openbare orde in zijn woonplaats zal verstoren tijdens de jaarwisseling. Deze burgemeester kan het gebiedsverbod dan zodanig inrichten dat dit geldt voor de gehele gemeente, met uitzondering van de woning van de betrokkene.

Het OM ziet ruimte om de beschreven bestaande maatregelen vaker in te zetten ten behoeve van de jaarwisseling. Ieder najaar stuurt het OM een brief naar alle parketten waarin aandacht wordt gevraagd voor zaken die specifiek betrekking hebben op de jaarwisseling zoals het snelrecht en de verhoogde strafeisen bij jaarwisseling gerelateerde strafzaken. Het Openbaar Ministerie heeft toegezegd komend jaar in deze brief nog nadrukkelijker te zullen wijzen op de mogelijkheden om op grond van art. 509hh vrijheidsbeperkende maatregelen te bevelen dan wel bij de strafeis dadelijk uitvoerbare vrijheidsbeperkende maatregelen als bedoeld in artikel 38v Sr te vorderen.

Ook burgemeesters zouden wellicht vaker gebruik kunnen maken van hun bevoegdheid om een gebiedsverbod, een groepsverbod en een meldplicht op te leggen. Uit een uitvraag uitgevoerd door

¹ Zie Kamerstukken II 2013/14, 33882, nr. 6, p. 30: “De leden van de SGP-fractie vragen of de burgemeester feitelijk de mogelijkheid heeft een gebiedsgebod op te leggen, geconstrueerd via de route van het gebiedsverbod. (...) De mogelijkheid waarnaar deze leden vragen, bestaat op zich ook voor een burgemeester, maar dan beperkt tot het territorium van zijn gemeente.”

het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV), met als doel om zicht te krijgen op het gebruik van artikel 172a Gemeentewet, blijkt het volgende. Van de 242 benaderde gemeenten hebben 49 gemeenten de uitvraag ingevuld. Van deze 49 gemeenten hebben vijftien gemeenten artikel 172a Gemeentewet in 2018 toegepast. Zij hebben de bepaling in dat jaar in totaal 227 keer toegepast; een keer is dit gebeurd in het kader van een evenement zoals de jaarwisseling. Op de vraag of het opleggen van een maatregel het gewenste effect heeft, antwoordt 91% van de respondenten dat dit het geval is. Mede gelet op de uitkomst van deze uitvraag heb ik het CCV verzocht voor de zomer een voorlichtingsbijeenkomst te organiseren waarbij de toepassing van artikel 172a Gemeentewet centraal zal staan. Voor deze bijeenkomst zullen ook vertegenwoordigers van de politie nadrukkelijk worden uitgenodigd omdat zij de bestuurlijke rapportages opstellen die ten grondslag liggen aan de maatregelen opgelegd door de burgemeester.

De politie heeft toegezegd goed te zullen kijken hoe de uitvoering van opgelegde maatregelen en voorwaarden optimaal kan worden geborgd. Zo wordt onder andere gekeken of het mogelijk is personen aan wie een dergelijke maatregel is opgelegd daags voor de jaarwisseling te bezoeken en ouders van minderjarigen te wijzen op de verantwoordelijkheid voor hun kinderen.

Ten slotte zijn er werkafspraken in de maak waarbij het doel is de uitwisseling van informatie tussen OM, politie en burgemeesters te optimaliseren en de maatregelen indien noodzakelijk op elkaar af te stemmen. Zo worden burgemeesters beter in staat gesteld om adequaat gebruik te kunnen maken van hun wettelijke bevoegdheid om de nodige maatregelen te treffen jegens overlastplegers.

Concluderend stel ik vast dat, behoudens het wetsvoorstel waarin onder meer wordt voorgesteld het hinderen van hulpverleners als zelfstandig delict strafbaar te stellen en het wetsvoorstel waarin het taakstrafverbod specifiek voor functionarissen met een publieke taak wordt uitgebreid², extra maatregelen teneinde geweld tegen hulpverleners te voorkomen niet opportuun zijn. Het bestaande instrumentarium voldoet, maar er is wel verbetering mogelijk in de toepassing en de uitvoering daarvan. Ik zeg uw Kamer toe mij hiervoor in te zetten.

² Aangekondigd in de brief van 11 maart 2019 (Kamerstukken II 2018/19, 28684, nr. 551).